3. Ünite
I. Bölüm

SİYER

RİSALETİN MEKKE DÖNEMİ-1

Neler Öğreneceğiz?

1. Risalet Öncesi Dünyanın Dinî Durumu
2. Risalet ve Peygamberimiz
3. Mekke'de İslam Davetine Tepkiler
4. Habeşistan'a Hicret
5. Hz. Hamza (r.a.) ve Hz. Ömer'in (r.a.) Müslüman Oluşları

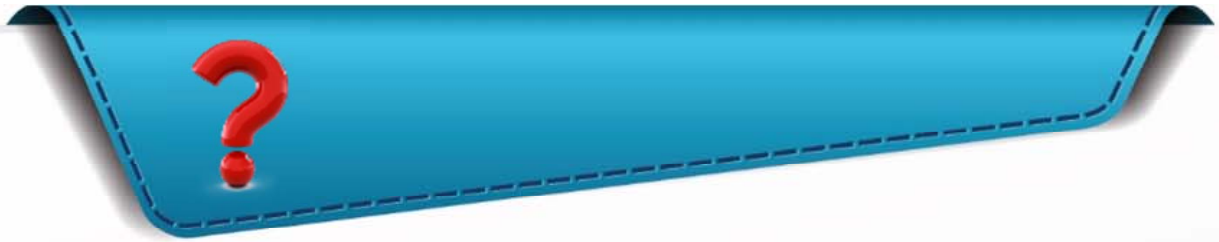

İslamiyet Öncesi Dönem'de mevcut olan dinlerden hangilerini biliyorsunuz?

Risalet Öncesi Dünyanın Dinî Durumu

- Altıncı ve yedinci yüzyılda hüküm sürmüş olan başlıca devletler; Çin, Hindistan, Türkistan, Moğolistan, Bizans, Sâsânî ve Habeşistan'dır.

- İslam'ın doğuş zamanında hüküm süren bu devletlerin her biri farklı inançlara sahiptir.

- Çin, İslam'ın zuhuru öncesinde genel bir çöküntü içerisindeydi.
- Hindistan'da inananların sayısından çok, tanrılar mevcuttu.
- Bizans İmparatorluğu, Hıristiyan mezheplerin kendi içindeki kavgalarıyla uğraşmaktaydı.
- Sâsânî devletinin mensubu olduğu Mecûsîlik, daha çok yönetici sınıf ve zenginlerin dini olarak kabul ediliyordu.

- **Peygamberlerin görevleri nelerdir?**

Risalet ve Peygamberimiz

Risalet, dünya ve ahiret hayatıyla ilgili ihtiyaçların giderilmesi için Allah ile kulları arasında elçilik görevi anlamına gelir.

Risalet, **nübüvvet** ile eş anlamlıdır.

Allah'ın risalet görevi verdiği kişiye **resul** ya da **nebi** denilmektedir.

Risalet ve Peygamberimiz

- Yüce Allah, her millete birbiri ardınca nebiler ve resuller göndermiştir.
- Peygamberler risalet görevlerini gönderildikleri halkın diliyle ifa etmişler, Allah'ın izniyle yaşadıkları çağa hitap eden mucizeler de göstermişlerdir.
- Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın risalet görevi verdiği son peygamberdir.

Risalet ve Peygamberimiz

Peygamberlerin görevlerinden ilki tebliğdir. **Tebliğ**; peygamberlerin Allah'tan aldıkları vahyi, emirleri ve yasakları insanlara bildirmeleridir.

Peygamberlerin görevlerinden bir diğeri davettir. **Davet**; insanları hakka çağırmak ve bu uğurda mücadele etmektir.

Önceki peygamberler gibi Allah Resulü de bu görevleri en güzel şekilde ifa etmiştir.

İlk Vahiy

Vahiy, Allah'ın bir emri, hükmü veya bilgiyi peygamberine gizli olarak bildirmesidir.

- Hz. Muhammed'in (s.a.v.) risalet öncesi vahye hazırlığı belli aşamalardan geçmiştir.
- Allah tarafından kalbi rüyalarla vahye hazırlanan Hz. Peygamber, altı ay boyunca salih rüyalar görmüş; bu rüyalar aynen gerçekleşmiştir.
- Bu durumdan etkilenen Peygamberimiz kaygı ve endişeye kapılmış, yaşadıklarını eşi Hz. Hatice ile paylaşmıştır.

İlk Vahiy

Hz. Muhammed (sav)

Allah tarafından peygamber olarak görevlendirilmiştir.

"**Oku**!" emriyle

Cebrail (a.s.) vasıtasıyla gelen

610 yılı Ramazan ayının yirmi yedinci gecesi

Hira'da bulunduğu sırada

40 yaşına ulaştığında

Gizli ve Açık Davet

Vahyin Kesilmesi

- İlk vahyin ardından bir süre vahiy gelmedi.
- Vahyin kesilmesi Hz. Peygamber'i endişeye sevk etti.
- Cebrail (a.s.) ile karşılaşmak arzusuyla sık sık Hira'ya gitmeye başladı.

Hira mağarası

- Vahyin kesintiye uğradığı **fetretü'l-vahy** adı verilen bu dönemde Peygamberimizin ruh hâlini Allah şöyle anlatmıştır:

- **"Rabbin seni bırakmadı ve sana darılmadı. Gerçekten senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır. Pek yakında Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın. O, seni yetim bulup barındırmadı mı? Şaşırmış bulup da yol göstermedi mi? Seni fakir bulup zengin etmedi mi?"**

(Duhâ suresi, 3-8. ayetler.)

Vahyin Kesilmesi

Gizli Davet

- Sık sık Hira'ya giderek burada tefekkür eden Hz. Muhammed (s.a.v.), Hira'dan döndüğü bir gün Cebrail'i (a.s.) asli suretinde tekrar gördü.

- Korku ve heyecanla evine gidip *"Beni örtün, beni örtün!"* diye seslendi.

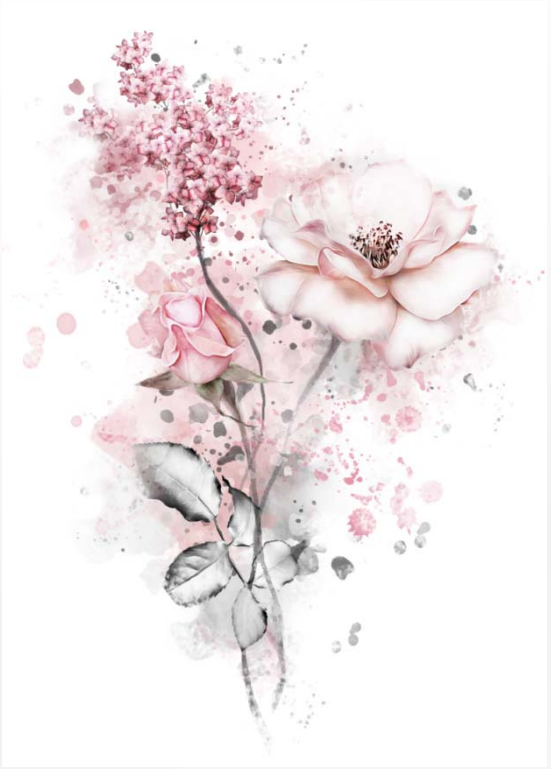

- Bu olay üzerine **"Ey elbisesine bürünen (Peygamber) Kalk ve uyar! Sadece Rabbini büyük tanı. Elbiseni tertemiz tut. Kötü şeyleri terk et. Sadece Rabbini yücelt."** ayetleri nazil oldu. (Müddessir suresi, 1-5. ayetler.)

- Bu ayetlerle yeniden başlayan vahiy, ardı arkası kesilmeden devam etti.

Gizli Davet

- İnsanları Allah yoluna davet ve tebliğle görevlendirilen Hz. Peygamber, ilk önce eşi **Hz. Hatice** ve ailesini risaletini tasdik etmeye çağırdı.

- Gizli davet denilen ilk dönemde Allah Resulü'nün irtibat kurup ulaştığı kişilerin hemen hemen tamamı Müslüman oldu.

Dârülerkam

- **Erkam b. Ebi'l-Erkam**'ın Müslüman olmasıyla *Safâ Tepesi*'nin eteklerinde olan evi Müslümanlar için toplanma mekânı oldu.

Temsilî

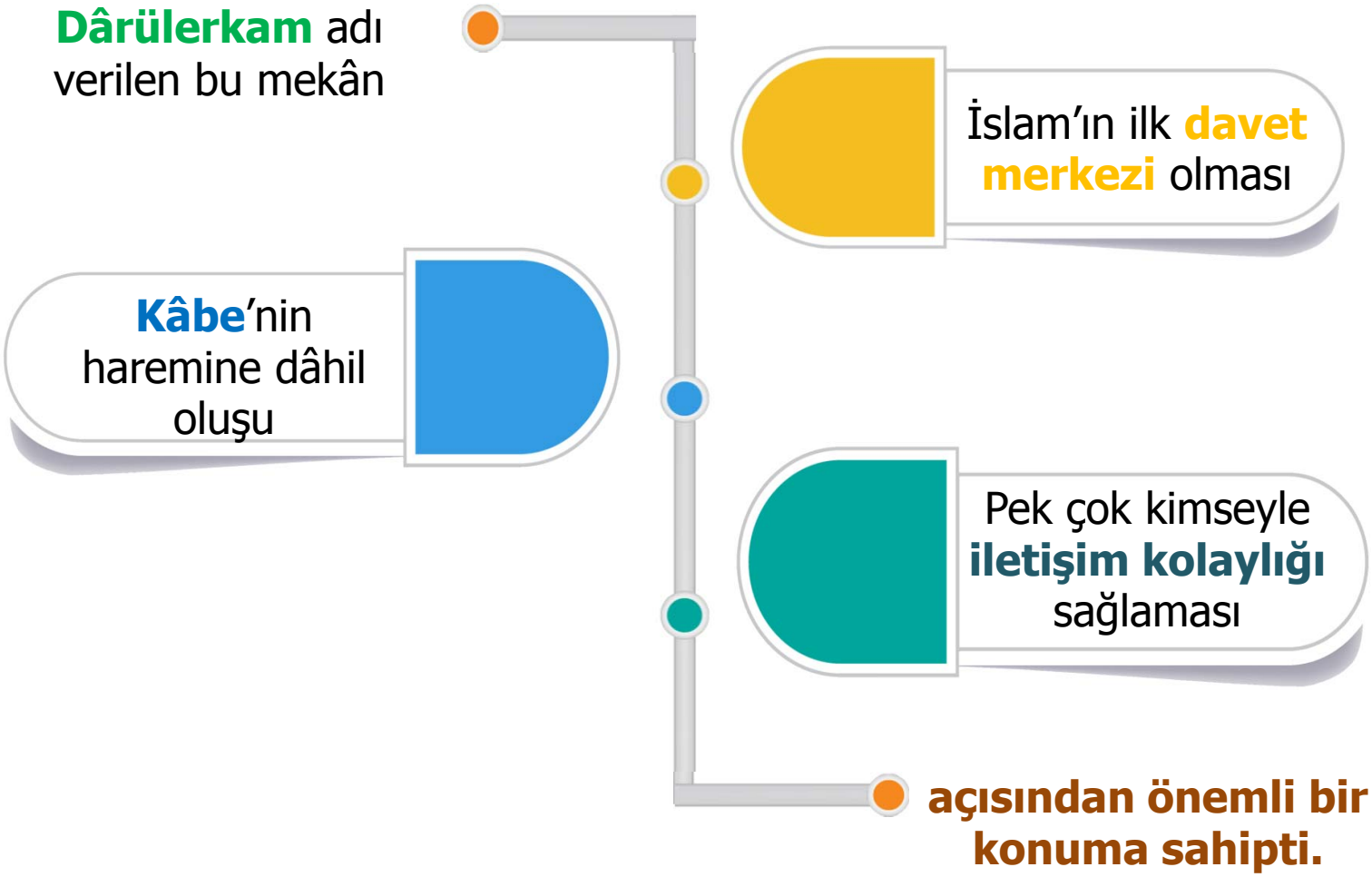
Dârülerkam adı verilen bu mekân
İslam'ın ilk **davet merkezi** olması
Kâbe'nin haremine dâhil oluşu
Pek çok kimseyle **iletişim kolaylığı** sağlaması
açısından önemli bir konuma sahipti.

Dârülerkam

- Hz. Peygamber; ashâbına Darülerkam'da Kur'an'ı ve dinî bilgileri öğretiyor, onlarla birlikte namaz kılıyordu.

- Açık davet başlayıncaya kadar burayı merkez edinen Allah Resulü, **İslam devletinin çekirdek kadrosunu da burada yetiştirdi**.

Açık Davet

- Risaletin dördüncü yılında nazil olan **"Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir!"** ayetiyle gizli davet süreci sona ermiş, açıktan davet aşamasına geçilmiş oldu.
(Şuarâ suresi, 214-216. ayetler.)

- *Bundan sonra Mekke'nin Fethi'ne kadar sürecek olan çetin bir mücadele başladı.*

Allah Resulü vahye uygun olarak önce yakınlarını davet ederek risaletini duyurmak istedi.
Peygamberimiz birkaç gün sonra yeni bir toplantı daha tertip etti.
Amcası Ebu Talib, atalarının dinini terk etmeyeceğini ancak hayatta olduğu müddetçe kendisini destekleyeceğini bildirdi.
Ancak amcası Ebu Leheb konuşmasına fırsat vermeden topluluğu dağıttı.
Onları Allah'ın birliğine inanmaya, risaletini tasdik etmeye ve kendisine destek olmaya çağırdı.

- Allah Resulü, **"De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim. Ondan başka Tanrı yoktur, O diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah'a ve ümmi Peygamber olan Resulü'ne -ki o, Allah'a ve onun sözlerine inanır- iman edin ve O'na uyun ki doğru yolu bulasınız!"** emriyle bütün insanları açıktan İslam'a davet etmeye başladı.

(A'râf suresi, 158. ayet.)

Açık Davet

- Hz. Peygamber, insanların toplu bulundukları yerleri dolaşır, rastladığı herkese İslâm'ı tebliğ eder, onları Allah'ın birliğine iman etmeye çağırırdı.

- Açık davet safhası, müşriklerin tüm engellemelerine rağmen hicrete kadar devam etti.

İlk Müslümanlar

- Hz. Peygamber ilk daveti eşine yapmıştı.
- **Hz. Hatice** tereddüt etmeden onu tasdik ederek Müslümanların ilki olma şerefine ulaştı.
- Hz. Hatice'nin davetiyle kızları da İslam'a girdiler.

İlk Müslümanlar

- Peygamberimiz, Hz. Hatice ile evlendikten sonra ailesi kalabalık olduğundan geçinmekte zorlanan amcası Ebu Talib'den Hz. Ali'yi istedi.
- Böylece Hz. Ali, Resulullah ile Hz. Hatice'nin terbiyesi altında büyüdü.
- Hz. Ali, onları namaz kılarken gördüğünde Allah Resulü onu İslam'a davet etti.
- **Hz. Ali** önce babasına sormak istemişse de daha sonra bundan vazgeçip iman etti.

İlk Müslümanlar

- Küçük yaşta Şam'dan Mekke'ye köle olarak getirilip Hz. Hatice'nin hizmetinde olan **Zeyd b. Hârise**, Hz. Ali'den sonra Müslüman oldu.

- Hz. Peygamber'in en yakın dostu olan **Hz. Ebu Bekir**, onun davetini ailesi dışından kabul edenlerin ilkiydi.

İlk Müslümanlar

Osman b. Affan

Zübeyr b. Avvam

Abdurrahman b. Avf

Sa'd b. Ebi Vakkas

Talha b. Ubeydullah

Ebu Ubeyde b. Cerrah

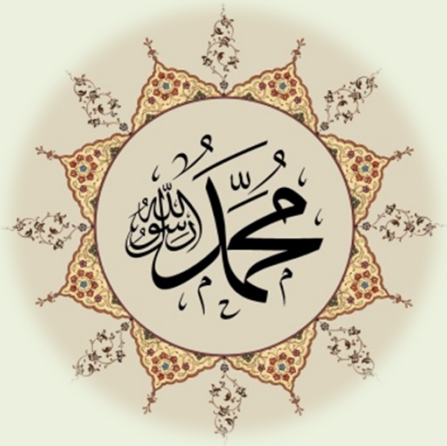

Osman b. Maz'ûn

Said b. Zeyd

Cafer b. Ebî Talib

Mus'ab b. Umeyr

Bilâl-i Habeşî

Abdullah b. Mesud

- **Cahiliye taassubu dikkate alındığında İslam davetine ne tür tepkilerin olması beklenir?**

Mekke'de İslam Davetine Tepkiler

- Kureyş'in ileri gelen kabilelerine mensup müşrikler Hz. Peygamber'in davetine ilk başlarda **kayıtsız** kaldılar.

- Mekkelilerin daha sonraki tepkileri, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) gördükleri yerde onu işaret ederek *"İşte Abdülmuttaliboğullarının kendisiyle gökten konuşulan oğlu!"* şeklinde **alaya almak** şeklinde oldu.

- Ancak bu pasif tutum, ilahlarını açıkça yeren ayetlerin nazil olması ve atalarının akılsızlıkla suçlanması üzerine yerini **saldırı ve düşmanlığa** bıraktı.

- Daveti engellemek isteyen müşriklerin ileri gelenleri, kabile geleneğine uygun hareket ederek Hz. Muhammed'i (s.a.v.) himaye eden amcası Ebu Talib'e gittiler.

- Yeğeninin ataları ve dinleri ile ilgili söylediği sözlerden duydukları rahatsızlığı dile getirdiler.

- Ancak Ebu Talib onların sadece şikâyetlerini dinlemekle yetinip yeğenine verdiği desteğini sürdürdü.

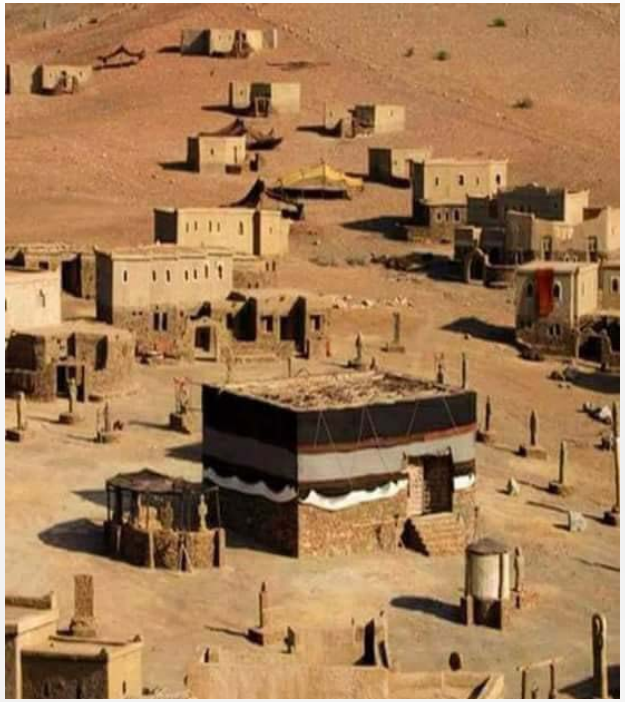

Müşrikler;

- Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara olan tutumlarını daha da sertleştirdiler.
- Hz. Peygamber'in tebliğ mücadelesini engellemek için farklı yollara tevessül ettiler.
- Dünyevi menfaat vaadiyle Allah Resulü'ne teklif götürmeye karar verdiler.
- Bunun için Kureyş'in ileri gelenlerinden **Utbe b. Rebîa**'yı görevlendirdiler.

Mekkelilerin Teklifi;

"Eğer sen bu yaptıklarını şan ve şeref elde etmek için yapıyorsan seni başımıza **kral** yapalım. Şayet mal elde etmek içinse sana arzu ettiğin kadar **mal** verelim. Eğer sana musallat olmuş olan bir cin varsa seni **tedavi** ettirelim."

Bu teklifleri kesin bir dille reddeden Allah Resulü **"Dinle ey Velid!"** diyerek **Fussilet suresi**ni okudu.

FUSSİLET
KURAN MERKEZİ

- İslam davetini engellemek için her yolu deneyen Kureyşli müşrikler düşmanlıkları sebebiyle gerek Hz. Peygamber'e gerekse diğer Müslümanlara **baskı** ve **işkence** uygulamışlardır.

- Hz. Peygamber'i himaye eden Haşimoğullarına **boykot** kararı alarak zulmü daha da artırmışlardır.

- Bu şekilde Mekkelilerin İslam'a sözlü başlayan saldırıları işkence ve boykot aşamasıyla devam etmiş, sonunda Hz. Peygamber'i **öldürme teşebbüsü**ne kadar varmıştır.

Mekke'de İslam'ı Kabul Edenlerin Genel Özellikleri

- Hz. Peygamber risalet görevini üstlendikten sonra yakın akrabalarından başlayarak toplumun tüm kesimlerini İslam'a davet etti.

Ayrımı yapılmaksızın gerçekleştirilen çağrıyı kabul edenler böylelikle Müslümanların ilki olma şerefini kazandılar.

İlk Müslümanlar;

- Büyük çoğunluğu kırk yaşın altında genç kimselerdir.
- Güvenilir, sabırlı ve cahiliyenin kötü âdetlerinden sakınan kimselerdir.
- Karakterli, hakikati arayan ahlaklı insanlardır.
- Güçlü bir imana sahip insanlardır.

Müşriklerin İslam Davetine Karşı Çıkma Sebepleri

İslam dininin müşriklerin ve atalarının inançlarını eleştirmesi

Putperestliğin ortadan kalkması ile Kâbe'nin kutsiyetini kaybedeceği endişesi

Mekke ekonomisinin bu durumdan olumsuz etkileneceğinin düşünülmesi

İslam dininin sınıf farkı gözetmemesi

Müşriklerin İslam Davetine Karşı Çıkma Sebepleri

Yaptıkları her şeyin ahirette karşılık bulacağına inanmak istememeleri

Peygamberin insanüstü bir varlık olması gerektiğini düşünmeleri

Haşimoğulları'ndan bir peygamber çıkması üzerine bu soyun kendilerine üstünlük sağlamasından korkmaları

Mekke Dönemi ve İşkence

- Mekke müşrikleri, ilahlarını yeren ayetlerin nazil olmasından sonra İslam davetine duydukları kin ve öfkeyi düşmanlık şeklinde ortaya koydular.

- Bu düşmanlık daha sonra Hz. Peygamber ve diğer Müslümanlara uygulanan eziyet ve işkence şeklinde gerçekleşti.

- **Mekke Dönemi**'nde Müslümanların sayısı ve gücü müşriklerle mücadele edebilecek seviyeye ulaşmadığı için başta Hz. Peygamber ve eziyet gören diğer Müslümanlar bu tür saldırılara karşılık vermediler.

- Her türlü tahrik, alay, eziyet ve işkence karşısında duruşlarını bozmayan Müslümanlar daima sabır ve kararlılıkla hareket ettiler.

- **“...Aramızdan Allah’ın kendilerine lütuf ve ihsanda bulunduğu kimseler de bunlar mı?” demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: Selam size!..”**

(En’âm suresi, 53-54. ayetler.)

Mekke Dönemi ve İşkence

- Mekke müşrikleri Hz. Peygamber ve onun çağrısını kabul eden Müslümanlara karşı alay ve hakaretle başlayıp nihayet öldürmeye varan ağır işkenceler uyguluyordu.

- Her türlü psikolojik, fiziki ve ekonomik baskıyla devam eden işkencenin öncüsü de **Ebu Cehil**'di.

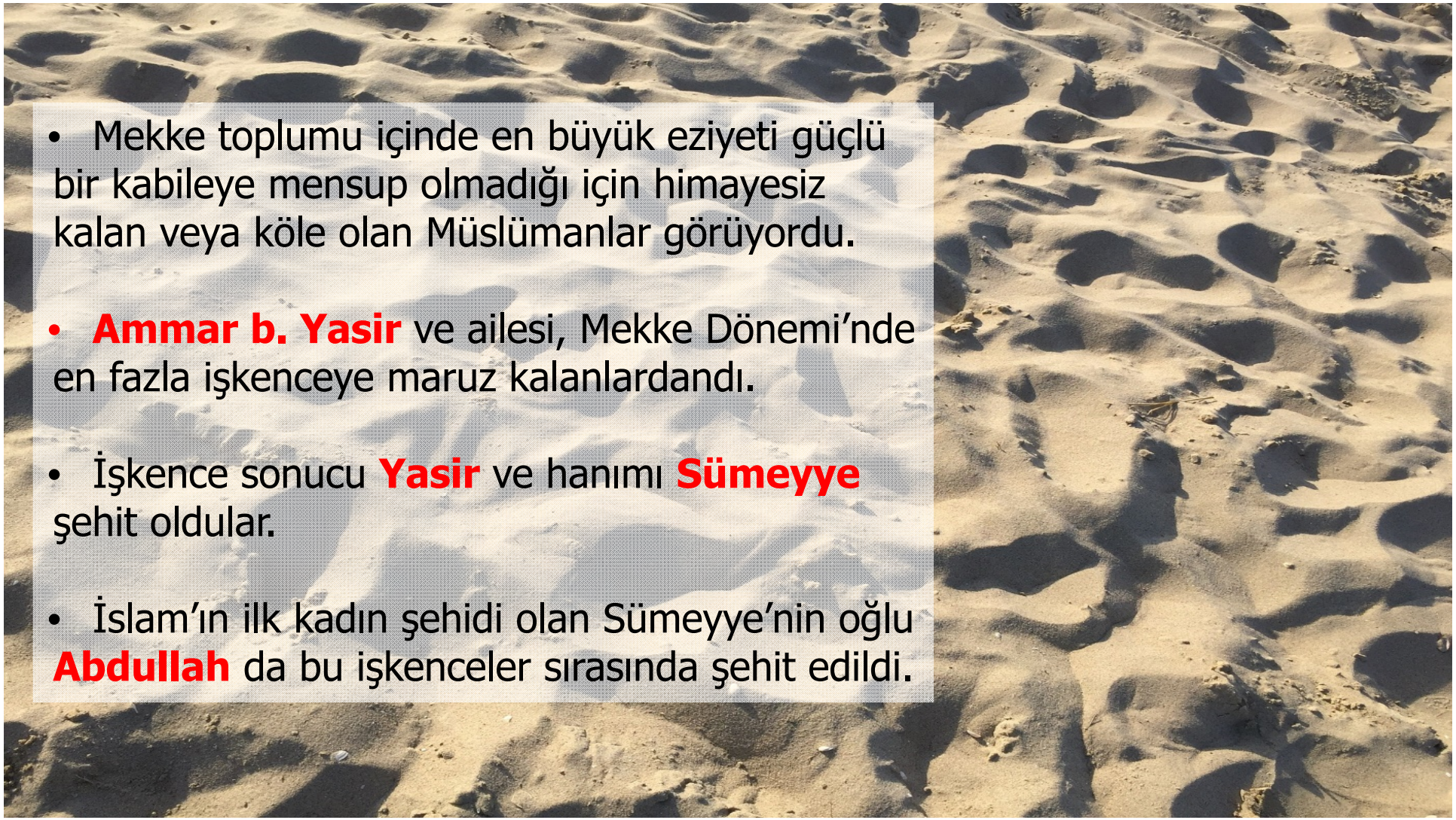

- Mekke toplumu içinde en büyük eziyeti güçlü bir kabileye mensup olmadığı için himayesiz kalan veya köle olan Müslümanlar görüyordu.

- **Ammar b. Yasir** ve ailesi, Mekke Dönemi'nde en fazla işkenceye maruz kalanlardandı.

- İşkence sonucu **Yasir** ve hanımı **Sümeyye** şehit oldular.

- İslam'ın ilk kadın şehidi olan Sümeyye'nin oğlu **Abdullah** da bu işkenceler sırasında şehit edildi.

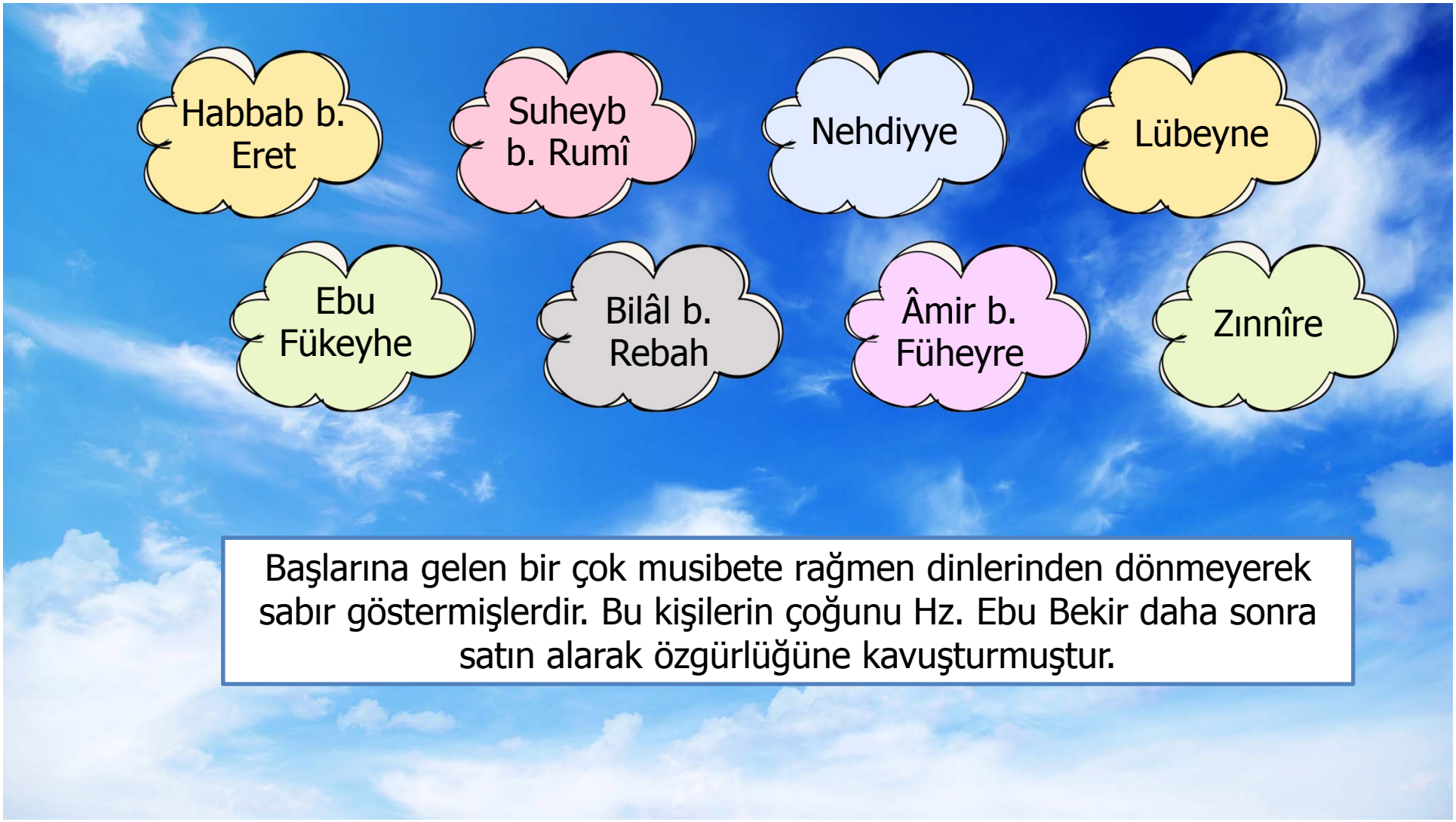
Habbab b. Eret
Suheyb b. Rumî
Nehdiyye
Lübeyne
Ebu Fükeyhe
Bilâl b. Rebah
Âmir b. Füheyre
Zınnîre
Başlarına gelen bir çok musibete rağmen dinlerinden dönmeyerek sabır göstermişlerdir. Bu kişilerin çoğunu Hz. Ebu Bekir daha sonra satın alarak özgürlüğüne kavuşturmuştur.

İnsanları yurtlarını terk etmeye mecbur bırakan sebepler neler olabilir?

Habeşistan'a Hicret

- Müşriklerin baskı ve zulümleri herhangi bir himayesi bulunmayan müminler için iyice zorlaşmıştı.
- Allah Resulü ise ashâbının güvende olmalarını arzu ediyordu.
- Bu nedenle Hz. Peygamber, özellikle Mekke'de baskı altında kalan müminlere şöyle buyurdu:

"***Habeş toprağında yanında hiçbir kimsenin zulme uğramayacağı bir kral vardır. Orası doğruluk yurdudur. Allah bir kapı açıncaya kadar oraya gitseniz.***"

(İbn Hişam, es-Sîre, I, 344.)

- İslam'ın ilk hicreti **Habeşistan** topraklarına yapıldı.

- Dinlerini yaşamak isteyen on bir erkek ve dört kadın 615 yılında önce **Şuaybe Limanı**'na, oradan da deniz yoluyla Habeşistan'a ulaştı.

- Müslümanlar hicret ettikleri Habeşistan'da **Necaşi** tarafından iyi karşılandılar.

- Bunun üzerine **Cafer b. Ebi Talib**'in başkanlığında seksen iki erkek ve on sekiz kadının yer aldığı daha kalabalık bir kafile, ertesi yıl Habeşistan'a göç etti.

- Muhacirlerin Habeşistan'da bizzat Necaşi Ashame'nin misafirleri olarak kabul görmesi müşrikler için razı olunması güç bir durumdu.

- Bu sebeple oradaki Müslümanların iade edilmesi için Amr b. Âs ile Abdullah b. Ebi Rebîa değerli hediyelerle Habeşistan'a gönderildi.

- Necaşi, Cafer b. Ebî Talib ve Mekke elçileri arasında şöyle bir konuşma geçti:

Çağrı Filminden

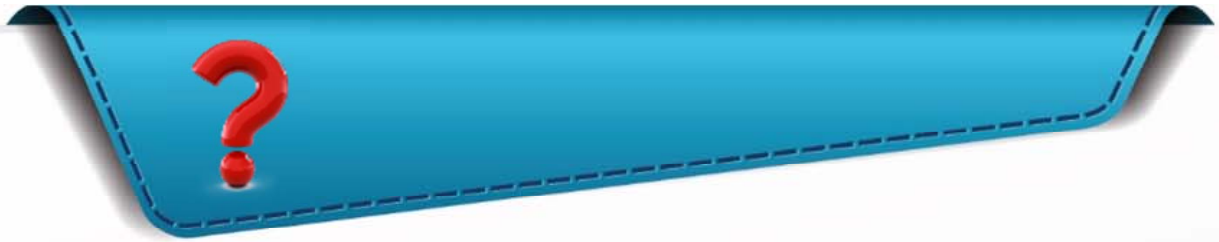

Hz. Hamza ve Hz. Ömer hakkında neler biliyorsunuz?

Hz. Hamza ve Hz. Ömer'in Müslüman Oluşları

- Müşriklerin bütün baskı ve zulümlerine karşın Müslümanlara derin bir nefes aldıran iki olay meydana geldi.

- Hz. Hamza ve Hz. Ömer birbirleri ardınca Müslüman oldular.

Hz. Hamza ve Hz. Ömer'in Müslüman Oluşları

- Bir gün Safâ Tepesi'nde Resulullah ile karşılaşan Ebu Cehil, sevgili Peygamberimize türlü hakaretlerde bulundu.
- Kendisine yapılan çirkin davranış karşısında Resulullah sabretti ve sessiz kaldı.
- Bu sıralarda avdan dönen **Hamza b. Abdulmuttalib**, âdeti olduğu üzere evine dahi gitmeden tavaf etmek için Kâbe'ye gelmişti.

Hz. Hamza'nın Müslüman Oluşu

- Olanlara şahit olan Abdullah b. Cüd'an'ın cariyesi, Hz. Hamza'ya Ebu Cehil'in yaptıklarını haber verince Hz. Hamza öfkeye kapıldı.
- Derhal Kâbe'de bulunan Ebu Cehil'in yanına doğru koştu ve karşısına dikildi.
- Hışımla kaldırdığı yayı ile vurarak başını yardı.

Hz. Hamza

“Ona hakaret edersin ha! Ben de onun dinindeyim ve o ne söylerse ben de aynısını söylüyorum. Şimdi gücün yetiyorsa beni yolumdan döndür!” diyerek Müslüman olduğunu ilan etti.

Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu

Hz. Ömer'in İslam'ı kabul etme süreci ile ilgili iki farklı rivayet anlatılmaktadır.

Bu rivayetlerin ortak noktası; Hz. Ömer'in **Kur'an-ı Kerim'den etkilenerek** kalbinin hidayete açılmasıdır.

Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu

1. Rivayet

- Rivayete göre Ömer b. Hattâb, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) öldürmek için kılıcını kuşanarak yola çıkmıştı.
- Yolda kendisi de Müslüman olan Nuaym b. Abdullah'tan kardeşi ve eniştesinin de Müslüman olduğunu öğrendi.
- Bunun üzerine onların evine yöneldi. Bu sırada Habbab b. Eret, kardeşi Fâtıma ile eniştesi Said b. Zeyd'e Tâhâ suresini okumaktaydı.

- Ömer b. Hattâb'ın sesini duyunca Kur'an sayfasını gizlediler ve Habbab b. Eret de saklandı.
- Öfkeyle kız kardeşine ve eniştesine sert bir şekilde müdahale eden Ömer daha sonra yaptığından pişmanlık duydu.
- Onlardan okudukları şeyi kendisine açıklamalarını istedi.
- ***"Bu ne güzel ve ne kerim sözdür!"*** diyerek dinlediği ayetlerin etkisi ile Hz. Ömer yumuşadı.
- Derhal Resulullah'ın huzuruna giderek İslam'ı kabul etti.

2. Rivayet

- Hz. Ömer, Müslüman olmadan önce sataşmak için aradığı Resulullah'ı Mescid-i Haram'da namaz kılarken buldu.
- Kâbe'nin örtüsü altında gizlenerek onu dinlemeye karar verdi.
- Hz. Peygamber bu sırada Kureyş'in iddialarına cevap veren Hâkka suresini okuyordu.

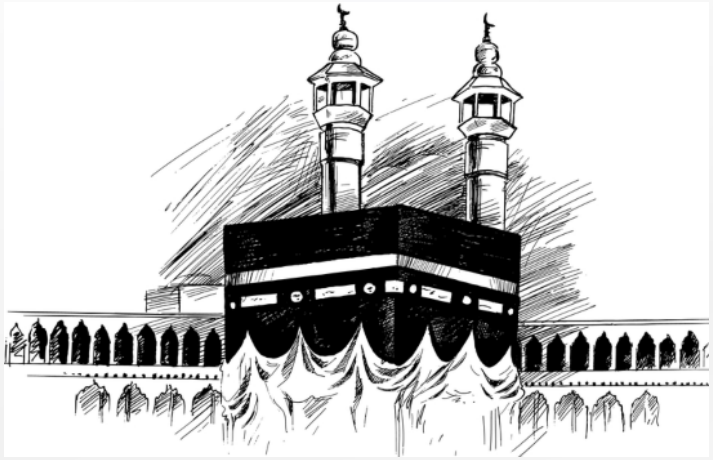

- İşittiği ayetler, gönlünde hidayet ateşini yakınca Müslüman olmaya karar verip Hz. Peygamber'i evine kadar takip etti.

- Hz. Peygamber'in onu fark edip "Bu saatte ne oldu ya Ömer?" diye sorması üzerine Hz. Ömer, ***"Allah'a, Resulü'ne ve onun Allah katından getirdiği şeylere iman etmeye geldim."*** dedi.

- Resulullah, ***"Ey Ömer! Allah sana hidayet nasip etti."*** diyerek göğsünü mesh etti ve imanda sebat etmesi için ona dua etti.

Ünitenin devamı Siyer 3.2 sunusundadır…

Hazırlayanlar

Furkan Özüdoğru
Hatice Büşra Paksoy
Dilek Menküç

Tüm hakları Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne aittir.
Bu materyalin hazırlanmasında DOGM ders kitapları
temel alınmıştır.